

VYSVĚTLIVKY

Stránka:

7

Alexandra Macedonského - vládl v letech 336-323 před Kristem, velký dobyvatel a zakladatel Macedonské říše

(z anglického jazyka)
interview - vyžádaná rozmluva novinářů s vlivnou osobností obvykle ve věcech zajímavých širokou veřejností

chrám bohyně v Efesu - chrám bohyně Artemidy v maloasijském přístavním městě Efesos

Herostrates - /správně Herostratos/ Řek, jenž r. 356 př.Kr. zapálil Artemidin chrám v Efesu jen proto, aby se alespoň tímto činem proslavil a tak zvěčnil své jméno v dějinách; odtud je nazýván Herostratem i každý jiný ctižádostivec, který dyctí se proslavit jakkoliv, třeba i zločinem

9

Tak nám zabili Ferdinanda - arcivévoda František Ferdinand z Este /1863-1914/, synovec císaře Františka Josefa I., byl zavražděn spolu s manželkou Žofií, vévodkyní z Hohenbergu, rozenou hraběnkou Chotkovou /1868-1914/ v Sarajevu dne 28. června 1914. O měsíc později vypovědělo Rakousko-Uhersko válku Srbsku a dalo tím podnět k rozpoutání první světové války /1914-1918/. Arcivévodova rodina byla nábožensky přísně katolická

(z ruského jazyka)
opodeldokem - roztokem kafru a mýdla v čistém lihu; vtíráním do pokožky povzbuzuje se místní pletivo a zmírňují se bolesti rheumatické a dnové

z Konopiště - malá ves u Benešova, kde arcivévoda František Ferdinand měl velkostatek se zámkem, ve kterém s rodinou trvale sídlil; dnes je z velkostatku státní statek, zámek je národním majetkem

v Sarajevu - hlavní město Bosny, asi 60.000 obyv.

Bosnu a Herecegovinu neměli brát - po válce rusko-turecké /1877-78/ získalo Rakousko-Uhersko souhlas velmocí k obsazení Bosny a Herecegoviny /asi 51.000 km² a 2.000.000 obyv./ . Obě tyto země zůstaly pod svrchovaností tureckou, až roku 1908 vyhlásila habsburská monarchie jejich přivtělení k své říši. Obsazení i přivtělení /anexe/ byly provedeny proti vůli mohamedánského a srbského obyvatelstva, jejich odpor byl však marný. Státní úřady rakousko-uherské podporovaly snahy zněmčovací a pomaďaršřovací v obou zemích, živily tím fanatický velkosrbský nacionalismus a zavinily tak nepřímo i sarajevský útok na život arcivévody Františka Ferdinanda

v cylindru - /z latinského jazyka/ vysoký klobouk z tvrdé, černé, lesklé pláti, nosíván kdysi k slavnostním příležitostem; dnes obvyklý jen mezi diplomaty /a pak v kabaretech a na maškarních zábavách/

pak se dílo podaří - slova ze státní rakouské hymny, složené roku 1797 slavným skladatelem Josefem Haydnem /1732-1809/ původně jen jako píseň k oslavě císaře Františka I.

pana Luchenyho - Luccheny probodl dne 10. září 1898 rakouskou císařovnu Alžbětu, manželku císaře Františka Josefa I.; čin byl přičítán anarchistům, kteří od té doby byli v Rakousku zvláště přísně pronásledováni

nebožku Alžbětu - císařovnu /1837-1898/ *doceňte velkou Maxe Bavorů, nar. 24. XII. 1837*

když už to začli s jeho strýcem - Jaroslav Hašek se ústy Josefa Švejka mylí: ve skutečnosti byl arcivévoda František Ferdinand nikoliv strýcem, ale synovcem císaře Františka Josefa I.; byl ovšem strýcem pozdějšího císaře Karla I. a posledního

i na císaře pána - prouonárodně se říkalo císaři Františkovi Josefovi I. /1830-1916/ císař-pán

státní nāvladnictví - do roku 1855 císařská a královská

prokuratura, úřad, zastupující veřejný státní zájem ve věcech právních a trestních; dnes je státní nadvláda nahrazena státním zastupitelstvím nebo prokuraturou

odvezli ho v košatince - na dvoukolovém vozíku upevněná truhlice z vrbového proutí asi 2 m dlouhá, 60 cm široká a stejně tak vysoká; na příkaz c.k. policie dopravovali obecní zřízení v této truhlici, již se po pražsku říkalo také etuj nebo penál, zmožené opilce nebo výtržníky, kteří odpírali jít dobrovolně, na policejní strážnici

infanterista - /z italského/ původně mladík, pěšák

Naládával flintu - /z německého/ nabil pušku

napařil mu kasárníka - v kasárenské květomluvě: potrestal ho vězením v kasárnách

kasárna nebo kasárny - /z latinského/ budova k stálému hromadnému ubytování vojska

voběsil se na kšandě - /z něm./na šlích

profous - /z lat. a francouzského/ správce vojenského vězení

degradovali - /z lat./ zbavili hodnosti, sesadili s úřadu

browning - /čti braunynk/ samonabíjecí zbraň do ruky, nazvaná po vynálezci John M. Browningovi

tenkrát v Portugalsku - dne 1. února 1908 byli v Lisabonu zabiti král Karlos, neobyčejně pětúčenělý, a korunní princ Luiz

ratlíka - druh psů jezevčíků krysařů

kupíroval uši - /z franc./ ořezával, zkracoval uši, což je u některých druhů psů obvyklé a nutné

civilní strážník - příslušník c.k. neuniformované policejní stráže, sboru detektivů, podřízených přímo policejnímu ředitelství v Praze, oddělení státní policie. Detektivové navazovali záludné rozhovory s úmyslem, aby svedli nic netušícího občana k neopatrnému výroku, pro který (pak ho zatkli

Viktor Hugo - /1802 - 1885/ slavný francouzský pokrokový spisovatel, básník a dramatik; v řadě svých spisů se zabývá francouzskou revolucí a císařem Napoleonem

odpověď staré gardy Napoleona v bitvě u Waterloo - v té bitvě dne 18. června 1815 velel jedné divisi staré Napoleonovy gardy generál a pozdější maršál Cambronne. Když velitel anglického vojska vyzval francouzské vojíny, aby se vzdali, tu prý Cambronne odpověděl: Hovno! Garda umírá, ale nevzdává se. Jde o zřejmý nacionalistický výmysl a patriotickou legendu; velitel gardy Cambronne totiž nejen neumřel, ale vzdal se Angličanům a byl převezen jako zajatec do Anglie. Ostatně drsný a pyšný výrok výše uvedený se připisuje také francouzskému generálu Michelu, snad proto, poněvadž v té bitvě padl nikoli do zajetí, ale byl skutečně zabit

avancírovat - /z franc./ být povýšen

na feldmaršálka - /z něm. a franc./ polního maršálka, nejvyšší důstojnickou hodnost v rakouském vojsku

u mundúru - /z franc./ vojenského šatu, uniformy

do ajnelíku - /z něm./ samovazby ve vojenském vězení

svázaný do kozelce - spoutaný křížem na rukou a nohou

obrlajtnant - /z franc. a něm./ nadporučík

na Karláku - na ~~Karlův~~ ^{Karlovo} náměstí; velký sad v Praze II

mladočech - stoupenec národní strany svobodomyšlné, vedené Dr. Karlem Kramářem, strany kapitalistické buržoasie pokrokovějšího zaměření; staročech, stoupenec národní strany, rovněž strany buržoasní, ale konservativní až krajně reakční, jejímž vůdcem býval Dr. F. Rieger; obě strany mladočeská i staročeská byly v době před první válkou světovou nástroji rozmachu české kapitalistické buržoasie

anarchista - / zřeckého / stoupenec učení, jež zavrhuje každou vládu i každý stát prý v zájmu osobní svobody jednotlivce; Lenin a Stalin podrobili anarchismus kritice tak zničující, že se stal již jen jevem historickým jakožto poblouzení maloměstské mysli

honil ty báby na Konopišti - arcivévoda František Ferdinand a jeho žena byli pověstní svou přísností na vůkolní chudé vesničany a lakotou

nějakého Břetislava Ludvíka - to byla skutečná osoba, jež dosud žije; není to ovšem obchodník s dobyt看em, probodený na trhu v Budějovicích, ale Haškův přítel z dětství; zneuctění svého jména odplatil pan Ludvík Haškovi svou životopisnou brožurkou o něm v nakladatelství Orbis /1946/.

v kanceláři knížete pána - byl jím Schwarzenberg

Cybařovská správa Jareše;
porybného Jareše - Haškův děd z matčiny strany se jmenoval Jareš a byl baštýřem, rybničným dozorcem, na knížecích rybnících

nunváře - zvěrokleště, miškáře

drží ho v izolaci - v odloučení od ostatních lidí, znemožňuje mu styk s vnějším okolím

syna Rudolfa ztratil - jediný syn císaře Františka Josefa I. a císařovny Alžběty Rudolf /1858-1889/ přišel náhle za okolností dosud podrobně nezveřejněných o život na loveckém zámečku v Meyerlingu dne 30. ledna 1889

Jan Ort - správně Orth, bývalý arcikníže Jan, narozený r.1852, z vedlejší tak zvané modenské větve habsburského rodu, vzdal se titulu a přijal r.1889 občanské jméno Orth a od r.1890 je nezvěstný

bratra, císaře Mexického, mu ~~xxx~~ zastřelili - arcivévoda Ferdinand Maxmilián /1832-1867/ přijal 10.dubna 1864 titul císaře mexického z rukou katolické reakce, spojené s francouzskými vládními kruhy. Zahájil válečné tažení proti pokornkovému prezidentu Juarezovi /čtu Chuarezovi/. Opuštěn Francouzi podlehl Maxmilián svému odpůrci, kterého podporovaly Spojené státy severoamerické, a byl 19.června 1867 zajat a popraven u zdi pevnosti Queretaro (*čti: Cuernavaca*)

odstřelili strýčka - správně: synovce

má od 71.roku spadeno na Německo - v německo-francouzské válce r.1870-1871 byla Francie poražena a mírem Frankfurtským ztratila Elsassko a Lotrinsko a zaplatila 5 miliard franků válečné náhrady

ukázal mu orlíčka - detektivové se v Rakousku při výkonu své služby prokazovali služebním odznakem, jímž byl kovový kotouček s vyraženým na něm dvojhlavým orlem

"U Brejšky" - známá plzeňská restaurace ve Spálené ulici v Praze II.

v "Montmartru" - noční vinárna a restaurace s tanečním parketem a kabaretem podle pařížského vzoru v Praze I. v Řetězové ulici

stereotypně - /z řeckého/ neustále, nezměnitelně stejně

atentátů - /z franc./ pokusů zabít někoho z politických důvodů

"Kolumbovo vejce" - vtipné rozřešení nějaké záhady, jako prý Kolumbus /Krištof/1446-1506/,maje postavit

vejce, které se jinak vždy jen položí, naklepl je na špičce a tak nakřáplé postavil

při mariášci - / z franc./ při karetní hře zvláštního druhu

stájového pinče - / z ^{angl.} ~~neglíského~~ / druh psů s dlouhou srstí

reklamu - / z lat./ veřejné doporučení, často až vtíravé rozkřikování

na direkci - / z lat./ lidově na policejní ředitelství

kumpačky - / z franc./ v kasárenské květomluvě výraz pro setninu, rotu, která se za Rakouska nazývala kompaní

stál habacht - / z něm./ v pozoru

Maulhalten und weiter dienen - držet hubu a dál sloužit

"Jebenti dušu" - hrubá nadávka jižních Slovanů

kočebrácký košík - podomní obchodníci ze slovinského Kočevarska, ale také z Bosny nosili přes ramena upevněný košík na prsou a v košíku mívali vyloženo všechno své drobné zboží /kapesní nože, břitvy, hřebínky, zrcátka, knoflíky atp./

tragiky - / z řec./ smutku, truchlivosti

do III.oddělení k výslechu - třetí oddělení c.k.policejného ředitelství v Praze se zabývalo vyšetřováním a zjišťováním trestních činů hlavně politických; v jeho čele bývali komisaři Dr.Jaroslav Klíma a Karel Slavíček

z Lombrosovy knihy - Cesare ¹⁸⁷⁴ /čti Cesare/ Lombroso /1835-1909/; italský lékař a profesor psychiatrie dokazuje ve svých spisech, že lidé zločinní jsou jimi od narození a že příčiny zločinů lze spatřovat již v tělesné soustavě zločineů, získané dědičnosti. Ani jeden z jeho spisů však nenesl název "O typech zločinných", byť se i tímto předmětem v různých svých knihách podrobně zabýval

superarbitrován - / z lat. / propuštěn po důkladné lékařské prohlídce z vojenské služby jako nezpůsobilý

orientýrovat - / z lat. / vyznat se, obeznámit se

Národní politiky, "čubičky" - Národní politika, denník založený roku 1883, byl vedle Hlasu národa a Čecha nejzpátečnější český list, zastupující zájmy české kapitalistické buržoasie, loyální k dynasti, církevní hierarchii, šlechtě, a hověk nekulturnímu zaměření maloměšťáckých čtenářů. Byl výdělečným podnikem akcionářským, zejména značně roztažená insertní plocha listu byla na prodej bez výběru každému, kdo zaplatil. Pro bezzásadovost, službičkování moci vládní a pro poddajnost vrstev majetkově silným říkalo se tomuto listu běžně "čubička", čímž se projevovalo opovržení nad celým způsobem, jímž byl tento list řízen. Zanikl v roce 1945.

do španělské boty - středověké mučidlo, jímž byla šroubem stlačována kolena a holeně a tím působena mučenému nevýslovná bolest

s Eliščina mostu - dnes zbouraného, který vedl z Revoluční třídy na Letnou / vystavěn v letech 1865-67 /; nikoli tedy s tohoto mostu mohl být Jan Nepomucký shozen do Vltavy - Švejk chybným údajem dává na jevo, že celé té historii příliš nevěří

kavalce - / z ital. / vojenské postele, lidový výraz pro postele vůbec

v takovej moment - / z lat. / v takovou chvíli

gentlemanský - / z angl. /, čti džentlmenský, původně šlechtný, šlechtický, nyní uhlazený, čestný a poctivý

Dobro došli - /jihoslov./ šťastnou cestu

v "zeleném Antonu" - osoby, zadržené v různých částech Prahy policií, bývaly dopravovány na policejní ředitelství zprvu pěšky, později pak, když se takové průvody policistů, nevěstek, zlodějů a j. nikdy neobešly bez sběhu obecenstva, byli zatčení naloženi na vůz s koňským potahem. Uzavřený vůz míval po stranách zamřížované průduchy místo oken. Vzadu na stupátku sedávali dva strážníci. Prvním kočím tohoto vězeňského povozu vůbec byl Antonín Douša, jemuž se říkalo Anton. Povez byl zeleně natřen. Hned první den po zahájení provozu zvolala zatčená nevěstka Antonie Vyšíňová: "Tak, Tonka, vlez si na zeleného Antona!" Vyhrnula si sukně a vstoupila do vozu, nevědouc, že se stala původkyní přízviska, které přečkalo nejen ji, ale i dobu, kdy vůz s koňským potahem byl nahrazen řadou velkých autokarů, natřených snad i z tradice rovněž tmavozelenou ~~tmavozelenou~~ barvou. Zeleným Antonem byli voženi ovšem jen chudšasové; lepší pánové a dámy si mohli na svou cestu k policejnímu vyšetřování zaplatit drožku, fiaker a později také nájemné auto

erární - /z lat./ státní, ve státním majetku

římského panství nad Jeruzalémem - Palestina se dostala ~~se~~ ~~státní~~ pod moc Římanů roku 64 př. Kr.; roku 70. po Kr. byl Jeruzalém, který se vzbouřil, Římany dobyt a zničen

před Piláty - Pilát /Pontský/, známá postava z biblické dějepřavy, byl kolem roku 30 po Kr. římským místodržitelem a nejvyšším soudcem v Palestině

k Teissigovi - /správně: Teissikovi/, známá plzeňská restaurace v Praze II., Spálená ulice č. 87 proti budově ~~zemského~~ zemského trestního soudu; dnes komunální podnik

§ - mezinárodní značka pro paragraf, /z lat./ odstavec v zákoníku

žongléři zákonů - / z franc./ kouzelníci, kejklíři, zacházející se zákony podle libovůle

žreci liter - /ze staroslovanského/ obětníci, kněží, klanějící se přísnému znění zákonů a obětující mu i lidské životy

vraha Valeše - ^{loupežník Alois} ~~skutečná osoba~~; Valeš byl roku 1910 odsouzen pro ~~vraždu~~ v Krči k trestu smrti provázen ^{ep. Mudr. 038 učitel Kilek}
(~~Milenci Koloman Tarace a Matyloj Hauzelové~~)

Heverochovi - MUDr. Antonín Heveroch /1869-1928/ lékař, universitní profesor psychiatrie, ředitel zemského ústavu pro choromyslné v Praze, spisovatel

simuloval jsem paralytika - /zlat z lat. a řec./ předstíral ochromení, ochrnutí

od Banzetů - /správně: Bansethů/ známá restaurace v Praze Nuslích, třída Legionářů 18; dnes komunální podnik

podolskej kostelík - chrám sv. Michala v Praze-Podolí

rytmistra Rottra - ~~skutečná osoba~~; Rotter býval majitelem ústavu, ve kterém cvičil psy ^{na prodej}

s vandráky - /z něm./ s tuláky

psychiatrů - /z řec./ lékařů duševních nemocí

spontánním - /z lat./ z vlastní vůle, dobrovolným

systemu doktora psychiatrie Kallersohna, doktora Heverocho a Angličana Weikinga - Kallersohn ani Weiking si v literatuře o psychiatrii nevyskytují; patrně smyšlená jména

v sakristii - /z lat./ chrámová předsíň, kde se ukládají kněžská roucha, bohoslužebné náčiní a odkud kněz vychází do kostela k sloužení mší

evangelium - /z řec./ radostná zvěst, spis o životě a učení Ježíše Krista

český radikální poslanec - /z lat./ poslanec krajně šovinistické strany, buď radikálně pokrokové nebo státoprávní či národně sociální

Parlament - /z franc./ sněmovna, zákonodárny sbor, ze Rakouska říšská rada

Komise - /z lat./ sbor úředníků, pověřených nějakým úkolem, pak vyšetřováním, výbor pověřenců nebo zástupců

mocnář - mocný člověk, vladař, panovník

radium - /z lat./, čti radyjum: vzácný prvek, vyskytující se v přírodě pouze v sloučeninách; objeven r. 1898 manželky Curieovými a Bémontem /čti Kyrijovými a Bémonem/

kolegium - /z lat./ sbor, shromáždění

notorický - /z lat./ obecně známý, zjevný, někdy také pověstný

idiot - /z řec./ čti idyot, blbec, slabomyslný člověk

basírují - /z řec./ opírají se o základní zjištění

ktetenismus - /z franc./ duševní slabomyslnost, blbost

na kliniku - /z řec./ vyučovací ústav lékařský přímo u lůžek nemocných

relace - /z lat./ zpráva, oznámení

na promenádě - /z franc./ na procházce

v izolaci - /z lat./ v osamotnění, zbaven styku s vnějším světem

fotografů-amatérů - /z řec. a lat./ čti amatér lidí, kteří ze záliby, rádi anikoli na výdělek zhotovují snímky, obrázky pomocí fotografického přístroje

moderní ořízku - /z franc./ ořezání krajů knihy a různé ozdoby podle nejnovějšího, časového vkusu

chalát - /z tatarského/ lehký dlouhý kabát

anekdoty - /z řec./ vtipné povídky v několika slovech nebo větách

v lázních u Karlova mostu - Karlovy lázně v Praze I. Masarykovo nábřeží ~~č.1~~ č.1

reprodukovat - /z lat./ znovu opakovat v přesné podobě původní

tauglich - Schopen, opak: Untauglich, neschopen; výroky rakouské odvodní komise, jež znamenaly, zda bránc je či není schopen vojenské služby, je-li či není-li odveden k vojsku

reflexe - /z lat./ samovolné pohyby těla na vnější podnět; zvláště při lékařském vyšetřování duševně chorých jsou tyto pohyby významnou pomůckou pro léčebnou péči

pupilu - /z lat./ původně osiřelá dívka; zde a obecně zřítelnice, panenka v oku

Jenerál Windischgrätz - velitel rakouských vojsk, která r.1848 potlačila revoluci v Praze a ve Vídni

simulant - /z lat./ zdravý člověk, který předstírá nemoc

III.třída - stupeň třídy /na př.ve vlaku nebo v ústavech a pod./ označoval kdysi stupeň společenských a majetkových rozdílů; I. a II. třídy bývaly pro "lepší" obecnstvo, které si mohlo zaplatit větší pohodlí než bývalo údělem těch chudých, kteří používali III.třídy

koridor - /z ital./ krytá chodba

- na policejní komisařství do Salmovy ulice - ulice v
Praze II., ústící do Ječné ulice
- aranžoval scénu - /z franc. a lat./ uspořádal výjev
- císaře Nerona - pověstný krutý šílený císař římský /54.-67
po Kr./
- za katr - /z něm./ za zamřížované, zamčené dveře ve vězení
- perversní - /z lat./ zvrácený
- separace - /z lat./ vězeňská místnost, cela
- apaticky - /z řeč./ bezcítěně, ~~nežádá~~ netečně, lhostejně
- kohouti - lidové označení pražských policejních strážníků,
kteří v Rakousku nosovali tvrdé plstěné klobouky
s dlouhými, zahnutými péry z kohoutích ocasů
- marathonský běh - závod běžců na 42.195 m, nazvaný na počest
řeckého vojína, jenž r. 490 př. Kr. přiběhl z města
Marathon do Athen se zprávou, že Řekové zvítězili
nad Peršany; když zprávu podal, zemřel vyčerpáním
- v klášteře v Emanzích - františkánský klášter na Slovanech
v Praze II.
- na krucifixu - /z lat./ na kříži s podobou ukřižovaného
Ježíše Krista
- pajzličků - /z hebrejštiny/ lidový výraz pro krčmy, putyky,
za Rakouska obvykle s "damskou obsluhou"
- špagát - /z ital./ motouz, provaz
- raportem - /z franc./ úředním oznámením zvláště vojenským
nebo policejním
- naivně - /z lat./ prostomyslně, také přihloupě

v Bendlovce - noční kavárna v Praze II. Sokolská ulice

funerbrákovi - /z franc./ zřízení pohřebního ústavu

"U mrtvoly" - kavárna v Praze II. na Karlově náměstí proti
budově techniky; dům s kavárnou nyní sbořen

u těch skautů - /z angl./ u mládeže, vychovávané podle
zásad přirozeného způsobu života v přírodě

v Mydlovarech - obec u Českých Budějovic, kam Jaroslav Hašek
patřil domovským právem

situace - /z lat./ stav věcí, poměry

na rohu Ječné ulice - v Praze II ulice začínající u náměstí
Říjnové revoluce a ústící do Karlova náměstí

"Arestantenbuch" - kniha vězňů, seznam zatčených a vězněných

na rohu Spálené ulice - v Praze II. ulice, začínající u
Karlova náměstí budovou ~~zemského~~ zemského trestního
soudu a ústící do Národní, dříve Ferdinandovy třídy

manifest - /z lat./ slavnostní svolání

authority - /z lat./ vlivná, rozhodující osobnost nebo vyšší
úřad

byrokratických dravců - /z franc. a řec./ úřednických samo-
vládců, úředníků, kteří rozhodují podle své libo-
vůle s jediným zájmem, aby si uchovali svou moc
natrvalo nezmenšenou a nikým neomezovanou

existenci - /z lat./ jsoucnost, život

černožlutě žíhaných - státní barvy Rakouska byly černá a
žlutá

inkvisitora - /z lat./ vyšetřujícího soudce /z církevního
soudnictví nad kacíři v 15.-17.století/

jednadvadesátýho regimentu - císařský a královský pěší pluk s velitelstvím v Českých Budějovicích;

Jaroslav Hašek byl vojínem tohoto pluku; *už yvet. levla na st.*

ironicky - /z řec./ posměšně

~~moment~~ moment - /z lat./ doba, krátká chvíle, případ

k vojenskému soudu na Hradčany - v Praze IV. Kapucínská ul. č.2 býval za Rakouska a zůstal i za první republiky vyšší, divisní a sborový vojenský soud zároveň s vězením pro vojáky

od sv. Apolináře - kostel v Praze II. Apolinářská ulice

s katafalkem - /z řec./ smateční podstavec pod rakví s nebožtíkem

volná myšlenka - spolek těch, kteří vystoupili z církve a prohlásili se za bezvěrce, založili v Praze kolem r.1900 Julius Myslík a JUDr.Th.Bartošek

z Příčné ulice - v Praze II. ulice ze Žitné do Hopfenštokovy ulice

prostřílel korunu - dvojsmysl: 1. střílel tak dlouho, až majiteli střelnice zaplatil jednu korunu /sto haléřů; 2. střílel do znaku panovnického rodu, jemuž se zkratkově říkalo "koruna"

špice - druh psů s dlouhou srstí

v Dejvicích - předměstí Prahy 6 /XIX/

kynologické znalosti - /z řec./ znalosti, týkající se chovu psů

disponovat - /z lat./ volně nakládat, spravovat

problémy - /z řec./ záhady, sporné otázky

konto - /z ital./ účet

bernardýna - druh silných velkých psů s dlouhou srstí

leonberger - druh psů

do lokálu - /z lat./ do místnosti, zejména hostinské

amnestie - /z řec./ udělení milosti, prominutí trestu

si dáme do trumpet - lidové rčení pro hojné napití a dobré najedení

basta - /z ital./ konec, dost

portýra - /z franc./ vrátného

rafinovanej - /z franc./ prohnáný, wchytralý

garderoby - /z franc./ šatny, také šatstva

chaosu - /z řec./ zmatku, nepořádku

kavárna "Mimosa" - noční místnost v Praze I. Havelská ulice

dámy, které mají policejní knížku - nevěstky, jejichž činnost byla za Rakouska úředně povolena s podmínkou, že budou docházet pravidelně na policejní ředitelství k lékařské prohlídce, a tyto prohlídky a jejich výsledky byly zaznamenávány do zvláštní /"šluté"/ knížky; tato knížka byla jakýmsi úředním průkazem

angorskou kočku - druh koček s dlouhou srstí

foxtériera - druh malých honících psů s hladkou srstí

černožlutému orlu - v státním znaku Rakouska byl černý dvojhlavý orel s roztaženými křídly, zlatým zobcem a s červeným jazykem; spáry orla držely meč, žezlo a říšské jablko; na prsou orla byl habsburský lev a lothrinští tři orli v břevnu; černý orel byl v žlutém poli

pudla - druh zcela bílých nebo zcela černých psů s dlouhou srstí

čokla - / z cikánského/ nečistokrevný pes, voříšek

andělskou nemoc - správně anglickou, rachitis, křivice

dogy - druh velkých anglických psů s krátkou hladkou srstí

psinky - psí nemoc, zvláště u štěňat

erár - /z lat./ státní majetek, stát

na řece Rábu v Haliči - správně: Rábě; přítok Visly s prameny v Beskydech; za první světové války se na řece Rábě odehrávaly prudké boje mezi ustupujícími Rakušany a útočící ruskou armádou na podzim roku 1914.

Nahoře nám už lezou na Krakov a dole do Uher - počáteční rakouské útoky v roce 1914 vystřídal postup ruského vojska, které zatlačovalo rakouskou armádu na jih přes Karpaty na Podkarpatskou Rus a Slovensko a na západ téměř až ke Krakovu, hlavnímu městu Haliče, které leží ~~téměř~~ na hranicích Moravy a Slezska

kanonenfutr - /z něm./ potrava pro děla, vojsko, jež je neomyšlně, bezúčelně hnáno nesvědomitými veliteli do boje na jistou smrt

Jenerál Windischgrätz - čti Vyndyšgréc, vojenská písnička, kterou si Jaroslav Hašek rád zpíval

Pimonte - /z ital./ správně Piemont, krajina v horní Italii, zde název pro italské vojsko vůbec, které v roce 1859 bojovalo proti rakouské nadvládě

forposty - /z něm./ přední stráž

bitva u Solferina - ve válce se Sardinií, spojenou s Francií, bylo Rakousko poraženo v bitvách u Magenty /čti Madženty/ dne 4.června a u Solferina dne 24.června 1859

*V předpříp. 1682 s velitelstvem
obranou a doplňováním z Královéhradecké
secky, uel*

vosumnáctá chasa - císařský a královský pěší pluk číslo 18 / s velitelstvem v Mladé Boleslavi *černé vlčy a bílé knoflíky; velké mu.*

brom - /z řec./ prvek, užívaný v různých léčivech pro *plavbu*
uklidnění nervové soustavy *Gustav N. Halzer*

reagovat - /z lat./ odpovídat, působit

loyalty - /z franc./ oddanost, věrnost státnímu zřízení,
panovníkovi

chystal ho fantas - /z řec./ lidový výraz pro: třeštil,
blouznil

rekrutská kytká - /z franc./ pestrobarevný svazeček umělých
květin, který si novobrancí upevňovali po odvo-
dech na kabátě a klobouky jako znamení, že byli
odvedeni k vojenské službě

s "frantíkem" - lidový výraz pro kovový knoflík s vyraže-
nými písmeny "FJI" na rakouské vojenské čepici

konstatovat - /z lat./ zjistit

na Václavském náměstí - hlavní a největší náměstí Prahy

Krakovské ulice - v Praze II, ulice, začínající v ulici
Žitné a ústící na Václavském náměstí; v Krakovské
ulici měly četné spolky německých vysokoškoláků
své místnosti

buršák - /z něm./ německý student, nosící čapku s různobarevným dýnkem podle barvy spolku, jehož byl členem; před první světovou válkou bývala hromadná procházka buršáků po pražských ulicích považována českým obecnstvem za vyzývavou drzost a dávala podnět k srážkám a nacionalistickým bouřím; trvající někdy řadu dní a obvykle zakončovaným vyhláškou výmínečného stavu a zákazu hromadných průvodů po ulicích; při těchto srážkách leckdy tekla i krev, protože policie buršáky chránila

cereviska - /z lat./ doslovně pivečko, zde název pro různobarevnou buršáckou čapku; buršácké spolky se odedávna vyznamenávaly nemírnou spotřebou piva

"Heil! Nieder mit den Serben!" - Nazdar! Pryč se Srby!

revírnímu inspektorovi - /z ital. a lat./obvodnímu veliteli policejní stráže; rakouská policie v Praze bývala rozdělena po jednotlivých městských obvodech, nazývaných úředně revíry; policejní strážníci, přijatí po čekatelské lhůtě trvale do služeb policie, se nazývaly inspektory /vrchními, revírními/

v "Pražských úředních novinách" - vládní list, vycházející za Rakouska.

scény - /z lat./ výjevu

Mucius Scaevola - legendární postava římských dějin, který kolem roku 500 př.Kr. po nezdařeném pokusu zabít etruského krále Porsenu byl odsouzen k smrti; na znamení, že ho tento osud nijak nezastrašuje, vložil svou pravici do ohně na oltáři a nechal ji shořet; král Porsena byl pohnut a propustil ho na svobodu. Protože mu zbyla jen levá ruka, nazývaly ho Scaevola, t.j. levorukým

demonstrovány - /z lat./ veřejně dokázány, projeveny

lásky k panovnickému domu - k rodu habsburskému

"Prager Tagblatt" - "Pražský deník", list německé buržoasie v Praze, založený roku 1835; byl odebírán hlavně majetnými příslušníky německo-židovských vrstev

lynchováním - /z angl./ popravou bez řádného soudu, provedenou neznámými jednotlivci z pouličního davu; název po Američanovi Johnu Lynchovi /v 16.století/, který doporučoval ostré zákroky proti vzrůstající se zločinnosti

agentů - /z lat./ náhončí, zmocněnců

1875

čtyřdohody - spolku Velké Británie, Francie, Ruska a Italie pro případ války s Německem a Rakouskem-Uherskem; spolek byl ujednán ještě před vypuknutím světové války

1828 "Bohemie" - list německé krajně nacionalistické buržoazie v Praze; založen r. 1857, horlivě rozměchával německo-české spory a dávno před Hitlerovými nacisty vzbuzoval protižidovskou nenávist

v administraci - /z lat./ v hospodářské správě

frontě - /z lat./ v přední řadě bojujícího vojska, řada v^ubec, přeneseně bezprostřední bojiště

šrapnelům - /z angl./ dělový^m nábojům, plněným třaskavinami a olověnými kulemi nebo jinými smrtonosnými složstčástkami; název po vynálezci J. Schrapnellovi /kolem r.1800/

"Das ganze tschechische Volk ist eine Simulantenbande" - všecken český lid je bandou simulantů

"Kehrt euch!" - obraťte se

"Das ist wirklich ein besonderes Feigenblatt" - To je opravdu zvláštní fíkový list

"Sie sind ein Simulant" - Vy jste simulant

"Den Kerl sogleich einsperren!" - Toho chlapa hned zavřete

Bajonety - /z franc./ bodáky ~~nasazené na puškách~~

před pomníkem Radeckého - stál v Praze III. na bývalém Radeckého, nyní Malostránském náměstí; postaven r. 1858 a ulit z ukořistěných italských děl; byl zbourán v r. 1919; polní maršál Radecký /1766-1858/, proslulý rakouský vojevůdce českého původu

"desentéra" - /z franc./ lidově místo desertéra, sběha, uprchlíka od vojska

sabotáže - /z franc./ úmyslně špatného vakonávání práce, úmyslného maření nebo poškozování podniků, strojního zařízení, provozu, výkonů vůbec

s maršovým batalionem - /z franc./ s praporem vojska, posílaným na bojiště

z ordinačního pokoje - /z lat./ z pokoje, kde lékař vyšetřuje nemocné a kde na jeho příkaz ošetřovatelé provádí léčebné zákroky

saniťáci - /z lat./ ošetřovatelé nemocných u vojska

Marodi - /z franc./ nemocní

při visitě - /z lat./ při lékařské denní obcházce

obrarzt - /z něm./ vrchní lékař

padoucnice - vrozené křečovitě záchvaty

Giordano Bruno - čti: Žordano B. /1548-1600/ Italský filosof proticírkevní, vězněný sedm let a pak upálený na hranici

proces Galileův - Galileo Galilei /1564-1642/ italský přírodovědec, který byl pro své pokrokové smýšlení pronásledován a pohnán k soudu, kde byl donucen katolickou církví odvolat své tvrzení, že se nepohybuje slunce kolem země, ale naopak

sublimát - /z lat./ sloučenina rtuti s chlorem, prudce jedovatá

rtutové páry - vzniklé zahříváním rtuti jsou prudce jedovaté

arsen - /z řec./ otrušík, prudký jed

opium - /z řec./ omamný jed ze šťávy nezralých makovic

tinkтуру - /z lat./ roztok

morfium - /z řec./, součást opia, rovněž omamný jed

strychnin - /z řec./ prudký jed rostlinného původu

fosforu - /z řec./ prudce jedovatého prvku

sirouhlik - sloučenina síry a uhlíku

Kyselinu pikrovou - /z řec./ prudce jedovatou výbušinu

systemisováno - /z řec./ uváděno v soustavu

dieta - /z řec./ úprava stravy podle přesných předpisů

aspirin - /z lat./ kyselina acetylosalicylová

chinin - /z peruánského jazyka/ lék z kůry stromu chinového,
zvláště hořký

klystýr - /z řec./ vpravování léčiv konečníkem do střev s
pomocí zvláštní stříkačky nebo přístroje

glycerin - /z řec./ bezbarvá tekutina s projímavým účinkem

vykurýroval - /z lat a něm./ vyléčil

regimentsarzt - /z lat a něm./ plukovní lékař

obršt - /z něm./ plukovník

šerموval - /z něm./ živě pohyboval, rozhazoval

Sie verfluchter Hund, Sie schäbiges Wesen, sie unglückliches
Mistvieh - Proklatý pse, vy prašivý tvore, vy nešťastný
dobytku

na faldě - /z něm./ na sešívce, na přehybu

špangle - /z něm./ železná pouta kolem zápěstí

regiment - /z lat./ pluk

revise - /z lat./ prohlídka

posic - /z lat./ postavení vojska, stav bojiště

visitka - /z franc./ navštívenka

titulem - /z lat./ názvem, hodností

konexe - /z lat./ styky, vlivné známosti

protekcce - /z lat./ přízeň, podpora, obvykle spojená se
sobeckým záměrem na úkor druhých lidí

kriplfóják - zmrzačený vojín /německočeská zkomolenina/

tapferfóják - statečný voják

česky Rakušan - Čech Rakušan

Johann, kommen Sie her! - Jene, poďte sem

komorník - /z lat./ panský sluha

Babinského - pověstného loupežníka z Rudohoří v Čechách v
19. století

s fixní myšlenkou - /z lat./ s myšlenkou až chorobně zakoře-
něnou v mysli

s etiketou: "Gott strafe England!" - /z franc. a něm./ s ná-
lepkou, na které bylo napsáno: Bůh trestej Anglii.
Toto prokletí bývalo za první světové války v
Německu hromadně šířeno jako projev hněvu, že
Anglie vypověděla Německu válku a nezůstala neutrální

rekonvalescenty - /z lat./ uzdravující se nemocné

elegantně - /z franc./ úpravně, ladně

nynější zasloužily šefredaktor naší úřední "Československé republiky" - Dr. Josef Jan Svátek býval za Rakouska v redakci úředního vládního listu "Pražský denník". Po převratu 28. října 1918 byl převzat jako šefredaktor do úředního listu čsl. vlády "Československá republika". Redakce tohoto listu se tak pyšnila dávnou slávou minulých služeb, jež ^{jaro} úřední list vždy konal všem vládám bez výjimky, že v roce 1921, kdy Jaroslav Hašek psal svého Švejka, umístila v záhlaví svých novin označení: "Ročník 242". Podle toho odvozovala redakce československého úředního listu svůj prapůvod bezmála téměř od neblahého roku Bílé Hory a popravy 27 pánů na Staroměstském náměstí

Viribus unitis - /lat./ Spojenými silami, což bylo heslo, které si domněle vybral císař František Josef I. za stěžejní zásadu svého panování. Ve skutečnosti ovšem vládl podle osvědčeného hesla opačného smyslu: Divide et impera - rozděluj a panuj

"Für Gott, Kaiser und Vaterland!" - Za Boha, císaře a vlast

pardon - /z franc./ promiňte, odpusťte

pralinky - /z franc./ cukrátky

"Behüt Euch Gott!" - Bůh vás ochraňuj

Reminiscence - /z lat./ upomínka, vzpomínka

dejte mu deku - kasárenský výraz pro výprask, který byl udílen pod pokrývkou, aby spráskaný neviděl, kdo ho bije, a aby se zdusilo jeho volání o pomoc - nebo také jeho nadávání

grimasu - /z franc./ úšklebek

štabarzt - štábní lékař, lékař u praporu

"Ein böder Kerl!" - chlap blábec

"Himmeldonnerwetter" - kletba asi jako: hrom a peklo do toho uhoď

civilista - /z lat./ nevoják, občan

Der Kerl meint: man wird glauben, er sei ein wirklicher Idiot - Ten chlap si myslí, že se mu uvěří, že je skutečně idiot

kušnit - /z franc./ žvanit, hubovat

raport - /z franc./ úřední zpráva zvláště vojenská

na garnisonu - /z franc./ do posádkového vězení, k posádkovému soudu

legrace - /z lat./ zábava, švanda

pacientů - /z lat./ chorých, nemocných

optimismem - /z lat./ vírou v lidskou dobrotu, důvěřivostí

prince Eugena Savojského - /1663-1736/ rakouského vojevůdce proti Turecku, Francii, Bavorsku a Holandsku; je hrdinou četných starých vojenských písniček

kelego - /z lat./ příteli, spolupracovníku

suplenta - /z lat./ zatímního učitele

neimponovala - /z lat./ nečinila dojem, nevzbuzovala úctu

Idealisté - /z řec./ důvěřiví snílci, blouznivci

s menáží - /z franc./ s hromadným stravováním vojáků

delikty - /z lat./ přečiny, přestupky

Aparát auditorů - /z lat./ výkonné úřednictvo vojenských soudců; soudní aparát - úředníci a zřizenci soudu

špicli - /z něm./ druh psů se vzpřímenýma ušima, zde přeneseně policejní slídiči, donašeči a udavači

pánové Klíma, Slavíček - JUDr. Jaroslav Klíma za studentských let předseda českého nacionalistického spolku "Slavie", vstoupil ihned po ukončených studiích rovnou do služeb c.k. policejního ředitelství v Praze. Svou činností si získal smutnou pověst nejříznějšího pražského policejního úředníka, hájícího habsburský trůn a jeho zpátečnické pilíře a opory. Po roce 1918 byl převzat čsl. vládou a stal se policejním ředitelem v Košicích. Svůj rozsáhlý soukromý archiv o různých poklescích četných československých politiků za Rakouska prodal, jak prozradil v soukromých hovorech, Dr. E. Benešovi. - Karel Slavíček byl kolegou Dr. Klímy u c.k. pražské policie a spolu s ním sloužil v jejím politickém oddělení jako věrný služebník říše a spojených s ní zpátečnických sil. Po 28. říjnu 1918 byl rovněž Slavíček převzat do služeb čsl. policie a stal se prezidentem policejního ředitelství v Bratislavě

censura - /z lat./ dohlídka nad obsahem novin, telefonních rozhovorů i soukromých dopisů

autory - /z lat./ původce, pisatele

korespondence - /z lat./ dopisování, dopisy

motolské cvičiště - vojenské cvičiště v Motole, obci na okraji Prahy

"An! Feuer!" - vojenský povel: K líci zbraň! Palte!

narukoval - /z něm./ nastoupil vojenskou službu

štábní profous - /z franc./ vrchní správce vojenské věznice

"Streng behüten, beobachten!" - Přísně střežit, pozorovat

pedagogický - /zřec./ výchovný

ty hajzlíku - /z něm./ doslovně: ty záchůdku, nadávka

habták - /z něm./ v pozoru

zasalutovat - /z franc./ pozdravit po vojensku

cimrkomandant - /z něm./ velitel světnice

špaček - nedoukouřený zbytek cigarety nebo doutníku

Polní kurát - /z lat./ rakouský vojenský kněz v hodnosti
a s právy důstojníka

Ite, missa est - /lat./ Jděte, oběť jest dokonána

originelní - /z lat./ zcela původním, osobitým

ritus - /lat./ přesně určený pořad církevních obřadů

Arcibiskup Kohn - doktor Theodor, olomoucký arcibiskup
kolem r.1900, původem z prostých rodičů, byl před-
mětem útoků katolických zpátečníků pro svůj původ
a pevnou ruku, kterou se ujal řízení arcibiskup-
ského majetku, rozkrádaného do té doby protekční-
mi správci a nájemci

Macharův kamarád - básník J.S.Machar /1864-1944/ se za
prudkých útoků na arcibiskupa Dr.Theodora Kohna
r.1903 napadeného ujal dlouhým článkem v novinách,
ve kterém dokazoval, že vysokí církevní hodnostáři
vesměs původu šlechtického nenávistně popuzují
veřejné mínění proti arcibiskupovi Kohnovi udánlivě
pro jeho lakotu, hlavně však jeho původ z chudých
rodičů a vzdálené židovské předky

k bankrotu - /z ital./ k úpadku, k neschopnosti platit
věřitelům

zkombinovat - /z lat./ sloučiv, sdruživ

na vojně aktivovat - /z lat./ podepsat závazek, že bude
sloužit u vojska delší počet let

jednoroční dobrovolník - voják, který sloužil u vojska
pouze jeden rok; tato výsada byla poskytována
mladíkům s ukončeným středoškolským vzděláním,
kdežto prostí vojáci byli povinni sloužit tři roky

kariéru - /z franc./ služební postup

páter Albán - Schachleitner, opat Františkánů v Emauzích

konsistoře - /z lat./ poradního sboru biskupského

štábních kursů - /z lat./ školení na vyšší důstojnickou
hodnost

semináře - /z lat./ vyšší školy pro nežské povolání

za Vejvodovic - v Praze I. Vejvodova ulice, na jejímž začát-
ku je restaurace u Vejvodů; dnes komunální podnik

ferbla - /z něm./ hazardní karetní hra, česky barvička

kleriky - /z řec./ dlouhého kněžského šatu

abstraktního - /z lat./ nehmotného, pomyslného

s risikem - /z ital./ s možným neúspěchem, nebezpečím

bagovat - /z angl./ žvýkat

hráli "maso" - kasárenská zábava, při které účastníci prudce
bijí postupně jeden druhého špičkami prstů do
zadní části těla

Ja, über das Seelenfrieden, sehr gut - Ano, o tom pokoji v
duši, velmi dobře

Sehr gut, nicht wahr, meine Herren? - Velmi dobře, není-li
pravda, pánové

Dienstreglamá - /z něm. a franc./ sbírkou vojenských služeb-
ních předpisů

kinoteatr - /z řec./ biograf

cimry - /z něm./ světnice

krucifix - /z lat./ kletba, obraz nebo socha ukřižovaného
Krista

Františka Sáleského - /1567-1622/ biskupa ženevského, prohlášeného za svätce, zakladatele mnišského řádu Salesiánek

dorickou stupnicí - /z řec./ škálu v starořecké hudbě, jejíž střední oktáva odpovídala našemu E s čárkou až $\text{e' d' c' h a g f e'}$

monstrance - /z lat./ schránka obvykle ze zlata nebo stříbra s obsahem svätené hostie /pečiva zvláštního tvaru/

mysticismus - /z řec./ nábožné vytržení mysli, víra v tajné, zázračné síly

estetické - /z řec./ s citem pro krásu

ornát - /z lat./ kněžské roucho při bohoslužbách

techniku - /z řec./ způsob vykonávání - zde bohoslužebných, přesně předepsaných pohybů

text - /z lat./ přesné znění

roráty - /z lat./ ranní mše v době předvánoční

v praxi - /z řec./ v uskutečňování, v provádění

vězně navštívovati - jedno z příkázání katolické církve

z demižonu - /z franc./ z nádoby baňatého tvaru, vyrobené ze silného skla, na větší obsah vína a jiných tekutin

restů - /z lat./ zbytků, nedokončených písemností

akt - /z lat./ úředních spisů

v respekt - /z lat./ ve vážnost, v úctu

inkriminované - /z lat./ přičítané k tíži a žalované

Servus - /lat./ Služebník, pozdrav obvyklý mezi rakouskými důstojníky

materiál - /z lat./ hmotné přípravy, zde spisy

makao - /portugalsky/ hazardní karetní hra

burše - /z něm./ sluhu

x bez akademického vzdělání - /z lat./ bez vysokoškolského

baťák - /z franc./ prapor v kasárenské mluvě

telefonogram - /z řec./spěšný telegram, sdělený telefonicky

exekucí - /z lat./poprav

^{le}
K.u.K. Militärgericht - císařský a královský vojenský soud

metodu - /z řec./ ~~zprá~~ způsob, cestu, postup

fysiognomie - /z řec./ vzezření, utváření a výraz obličeje

dokumenty - /z lat./ písemné, hmotné důkazy

k dispozici - /z lat./ k použití, do služeb

konkaře - /z něm./ ve vězeňské mluvě chodbaře trestance,
který mete a myje chodby ve vězení

kyblíku - /z něm./ kbelíku, dřezu na splašky, ve vězení
používaného též jako záchodu

bachař - /z něm.: die Bache, divoká svině/ ve vězeňské
mluvě dozorce; dávat bacha - dávat pozor na do-
zorce

baťohách - správně: batohách, lidově také ruksak, uzlech,
sešitých z látky obvykle nepromokavé, upravených
k nošení na zádech

komisárek - /z lat./ komisní, vojenský chléb pro mužstvo

fajnověj - /z něm./ jemný, choulostivý

na latrině - /z lat./ v žumpě, ~~maximálně~~ upravené jako
záchod pro mnoho lidí, *populární v Jáchově a Fajstově*

klosetovej papír - /z franc./ čistý tenký papír na záchod

šluka - /z něm./ vdechnutí tabákového kouře

šizunkové - podfukáři, mazaní lidé

Libeňák - člověk, pocházející z pražského předměstí Libeň

dramky - nejlevnější druh rakouských cigaret "drama"; sto
těchto cigaret stálo jednu korunu

v románech - ~~romány~~ /z franc./ ve spisech obvykle s napí-
navým dějem

debata - /z franc./ rozhovor, výměna názorů

kanceláře - /z lat./ úřadovny

fantasii - /z řec./ představivost, obrazotvornost

odyssea - /z řec./ bloudění, dobrodružná cesta /podle řec-
kého bájeslovného hrdiny Odyssea/

bluza - /z franc./ volný krátký vojenský kabát, spínaný v
pase řemenem

kostym - /z ital./ oděv, šat

na clownovi - /z angl./ čti klamovi, na šaškovi

skeptiky - /z řec./ pochybovači, nedůvěřivci

v paketu - /z franc./ v balíčku

politickéj - /z řec./ obviněný z proxtistátních zločinů

národní socialista - člen strany národně-sociální za Ra-
kouska, jejímž zakladatelem a předsedou byl J.V.
Klofáč; strana se opírala o maloměšťácké, prepjatě
nacionalistické vrstvy, brzdící svou politickou a

sociální zaostalostí vývoj socialismu u nás

beztaktnost - /z lat./ nešetrnost, bezohlednost

na Kuklík - do pověstného hostince v Praze I na Petřském náměstí

do representáku - /z lat./ lidový výraz pro reprezentační dům obce pražské, reprezentační - důstojný; stavba tohoto domu kolem r.1908 stála pražské poplatníky značné peníze a tehdejší starosta Dr.Groš i městští radní byli obviňováni z různých peněžních přehmatů; lidový vtip užíval pro pojmenování domu neslušné zkratky podle začátečních písmen /Pražský Repre-sentační Dům/ a teprve pak byl representák přejmenován na Obecní dům města Prahy

sardinkář - /z franc./ pouliční prodavač malých mořských rybiček všelijak upravených /v oleji, s cibulí a pod./

vermut - /ital./ hořkosladké silné víno

lízla patrola - /z franc./ noční policejní hlídka zadržela

k "Valšům" - do pověstného hostince s pokojíky, najímanými jen na zlomek noci, v Praze I. v ulici Karoliny Světlé; viz *vyprávění na str. ...*

chórem - /z řec./ sborem, společně

epikurejci - /z řec./ požitkáři

nikotinu - /z lat./ prudkého jedu, obsaženého v tabáku

flegmonu - /z řec./ hnisavý zánět podkožní tkáně

injekční stříkačka - /z lat./ malá dutá jehla, kterou se vtlačuje do podkožního tkaniva nebo cév léčivá látka; nebo ovšem také, jako za světové války, petrolej, benzin, ether

za Florencí - ulice v Praze II. z Havlíčkovy ulice do
sadů Jana Švermy

Feldkurat - polní kurát, vojenský kněz

"Wir-melden-gehorsam,-Herr-Feldkurat-ein-Paket und ein
Mann gebracht"- /lámaná němčina/ Poslušně hlá-
síme, pane polní kuráte, my přinést jeden balík
a jeden muž

od obrlajtnanta - /z něm. a franc./ od nadporučíka

pučflek - /z něm./ důstojnický sluha /v kasárenské mluvě

abstinent - /z lat./ odpůrce lihových nápojů

pianino - /z ital./ malé piano, strunový hudební nástroj
s klávesnicemi

vatikán - sídlo papeže v Římě

k Šuhům - do nevěstince v Praze I. Rybná ulice; *vyměření*

u korpskomanda - /z něm. a lat./ u velitelství armádního
sboru

"Dominus vobiscum - et cum spiritu tuo. Dominus vobiscum."-
Pán s vámi - i s duchem tvým. Pán s vámi - slova
pronášena při katolické mši

"Paní, dejte mně první třídu". - V Praze bývaly také u
veřejných záchodků, spravovaných obvykle chudými
vdovami po pražských měšťanech, jako i ve vlacích,
ve vanových lázních, v nemocnicích a jiných ústa-
vech dvě "třídy" - první pro lepší zákaznice o
něco dražší a s papírem klosetovým, kdežto druhá
třída bývala lacinější, s papírem pouze novino-
vým pro chudší lid

"Entschuldigen sie, lieber Kamerad, sie sind ein Trottel,
ich kann singen, was ich will." - Odpusťte, milý příteli,
vy jste blb, já mohu zpívat, co chci

melodii - /z řec./, nápěv

resignovaně - /z lat./, sklesle, odevzdaně

tambor - /z franc./, bubeník

likvidoval - /z lat./, odtrsanil, zničil

"Ich melde gehorsam, Herr Oberst, ich bin besoffen." - Po-
slušně hlásím, pane plukovníku, že jsem ožralý

"Aurea prima satast aetas, quae vindice nullo." - Býval
kdysi zlatý věk, který nepotřeboval soudců - verše
římského básníka Publia Ovidia Nasona /43 př.Kr.-
17 po Kr./

čardáš - /maďarsky/ maďarský národní tanec

boxovat - /z angl./, spracovávat pěstmi

fixírovat - /z lat./, upřeně se zahledět, nápadně se dívat

gorgonzolu - /ital./, proslulý italský sýr

kapavku - pohlavní nemoc

hypermanganem - /z řec./, desinfekčním prostředkem z manganu

autotherm - /z řec./, správně: autotherma, samohřejič, vhodně
sestrojená nádoba, udržující po dlouhou dobu
obsah v původní teplotě

jednadvacet - karetní hazardní hra zvaná také oko nebo
jedník

Ich kann bezahlen - mohu zaplatit

Mně na krejcaru nezáleží - nejsem lakomec; krejcar /z něm./
byl starý rakouský nejmenší peníz, kolem roku 1900
nahražen haléřem, při čemž krejcar platil dva
haléře

pětka - státovka v hodnotě pěti zlatých nebo deseti korun
za Rakouska

ryta - /z něm./ placené jízdy cestujícími /v pražské drož-
kářské češtině/

delirium - /z lat./ opilství až do bezvědomí

herynka - /z něm./ slanečka

depresí - /z lat./ sklíčenost

přednášky dra. Alexandra Bařka - se konaly brzy po 28. říjnu
1918 v Praze a byly úředně podporovány, neboť odvá-
děly svým rozmanitým obsahem pozornost občanů od
sociálně politických a hospodářských obtíží té
doby

ethických- /z řec./ mravoučných

arak - /z arabského/ silný lihový nápoj z rýže nebo palmové
šťávy, původem z jižní Asie

marašino - /z ital./ správně: maraschino, čti:maraskino,
jemný likér z dalmatských kyselých višní

griotka - /z franc./ višňová kořalka

destilát - /z lat./ lihový nápoj, získaný kvašením, zahřátím
a překapáním ovocných a jiných šťav

v Brusce - v Praze IV. na Hradčanech pod Chotkovými sady u
Klárova bývaly za Rakouska kasárny v Brusce, nyní
zbořeny a na jejich místě je budova transformační
stanice pražských elektráren

futráž - /z něm./ píce, obrok

platit alimenty - /z lat./ platit výživné pro nemanželské dítě

materialismus - /z lat./ péče jen o hmotné věci

filosoficky - /z řec./ zde: hlubokomyslně, moudře

pakatel - /z franc./ maličkost, nepatrná cena, nepatrný peníz

kadeta od trénu - /z něm. a franc./ důstojníka nejnižší hodnosti od zásobovacího sboru

idyla - /z řec./ klidné a spokojené posezení

do kvinty - /z lat./ do páté třídy střední školy

do Steinhofu - vězení v Dolních Rakousích

relikvii - /z lat./ památku

Zensuriert. K.u.K.Konzentrationslager Steinhof. - Úředně prohlédnuto. Císařský a královský tábor pro uvězněné ve Steinhofu

vachmistrů - /z něm./ strážmistrů

v almaře - /z lat./ v šatníku, ve skříní

grog - /z angl./ vřelá voda nebo čaj s rumem a cukrem

~~ostrovů Quinejských~~

ostrovů Quinejských - správně Guinejských, čti Gvinejských, skupina ostrovů v Melanésii na sever od Austrálie v Tichém oceánu

Polynesie - skupina malých a středních ostrovů v Tichém oceánu

misionáře - /z lat./ kazatele ~~misi~~ víry obvykle křesťanské v cizích zemích

delinkventa - /z lat./ provinilce, odsouzenec

pastor - /z lat./ evangelický kněz

gilotinu - /z franc./ strojní popravčí sekyra, pojmenovaná po vynálezci, francouzském lékaři Guillotinovi z dob velké francouzské revoluce

manipulovali - /z lat./ zacházeli, oháněli se

loupežník Vojtěch - pražský biskup z rodu Slavníkovců, oddaný služebník církve, později prohlášený za světce, byl na poslední své misionářské výpravě, při které násilně obracel na křesťanství Prusy, zabit

pobaltických Slcvanů - kmenů, usídlených v dnešním Prusku

piráti - /z lat./ námořní lupiči

kanál La Manche - ^{čti: lamanš,} nejúžší část průlivu mezi Francií a Velkou Británií

malér - /z franc./ nehoda, neštěstí, obtíž

podium - /z řec./ zvýšené prkenné místo

z Břevnova - předměstí Prahy XVIII. /6/

breceptu - /z lat./ písemného předpisu, návodu

v "božím požehnání" - hazardní karetní hra, zvaná také gotýsek

v šupletí - /z něm./ v zásuvce, v přihrádce

miniaturní - /z franc./ maličký, drobný

tabernakulum - /z lat./ svatostánek, skříňka pro monstranci
a # hostií a kalich

rozšmelcoval - /z něm./ roztavil

fusekle - /z něm./ ponožka

handrkoval - /z něm./ svárlivě se domáhal

Zambezi - řeka 2500 km dlouhá, protékající britskou jižní Afrikou

šamáni - /mongolsky/ čarodějové, kouzelníci u kmenů obývajících severní Sibiř *a část východní Asie*

Burjatů i Mongolů - sibiřských národů

daltonistů - /z angl./ lidí se zrakovou vadou, která jim nedovoluje rozeznávat určité barvy, na př. červenou od zelené; slovo podle angl. chemika Daltona /1766-1844/

figura - /z lat./ postava

apokalyptickou příšerou - /z řec./ hrůznou postavou z vidění evangelisty svatého Jana

wyandotek - /z angl./ druh slepic amerického chovu

"Heilige Maria, Mutter Gottes, erbarme Dich unser". - Svátá Maria, matko Boží, smiluj se nad námi.

rebelant - /z lat./ buřič, odbojník

ciborium - /z lat./ bohoslužebná schránka na hostie

flákáme - /z něm./ sbíráme kus po kuse dohromady

ministrant - /z lat./ služebník kněze při bohoslužbách

~~střepinářství~~

trému - /z řec./ strach, třesavku

vojenská taktika - /z řec./ dovednost řídit vojsko v bitvě

signály - /z lat./ znamení

"Zum Gebet" - vojenský povel: K modlitbě klekněte

monatki - /z něm./ věci, potřebné zas až za měsíc; pochodové útvary byly vypravovány na frontu jednou za měsíc

Heineho - Jindřicha /1799-1856/, znamenitého německého básníka

rekvisírovali /z lat. a něm./ zabavili

- fanatik - /z lat./ vášnivý hovlivec
- breviář - /z lat./ modlitební knížka, z níž je kněz povinen denně se modlit
- japonerie - /z franc./ čti: žapcnerie, japonská malba na porcelánu, obvykle necudná
- sexuelní akt - /z lat./ pohlavní spojení
- gejšou - /z japonského/ * zpěvačkou, tanečnicí, číšnicí a nevěstkou v jedné osobě; zaměstnanou v japonské čajovně
- samurajem - /z japon./ japonským šlechticem
- moselskému - znamenitému lehkému vínu z jihozápadního Německa z kraje podél řeky Mosely
- mechanicky - /z řec./ bezmyšlenkovitě
- papinské hrnce - kotlíky, vynalezené roku 1781 francouzským fysikem Papinem; kotlíky mají přišroubované víko a obsah se v nich rychleji vaří, poněvadž se neochlazuje unikáním páry
- kotle s velkou atmosférou - /z řec./ kotle, které vydrží vysoký vnitřní tlak /na př. páry/
- dentistů - /z lat./ odborných zubních lékařů
- Brahmsa - Johannes Brahms, slavný německý hudební skladatel /1833-1897/
- Antichrist - /z lat./ ďábel, nepřítel Krista a křesťanství
- U Ursulinek - klášter jeptišek v Praze II., Národní třída číslo 8
- lursdkou vodu - ze studánky ve francouzském poutním městě Lourdy

u piaristů - klášter mnichů v Praze II., Panská ulice č.1

honorovaný - /z lat./ placený, odměňovaný

sv. Bernardina - /1380-1444/ františkánský mnich, ošetřovatel nemocných a kazatel ve švýcarských Alpách Graubündenských; ve františkánském klášteře svato-götharském chovají mniši zvláštní druh velkých silných psů, kteří vyhledávají, opatření balíčkem s posilujícím nápojem a jídlem, zbloudilé pocestné v zasněženém horském alpském kraji. Tomuto druhu psů byl dán název bernardýnů

s "Decameronem" G. Boccaccia - čti Džovany Bokačjo /1313 - 1375/, slavný italský spisovatel, proslul hlavně svým dílem "Dekamerone", jež obsahuje sto krátkých povídek vesměs s mnohými zápletkami a cizoložnými situacemi, líčenými podrobně a názorně

cirkulářem - /z lat./ oběžníkem

rezervát - /z lat./ tajný, důvěrný přípis

instituce - /z lat./ úřadu, ústavu

katechismus - /z řec./ knížky, obsahující stručné znění základních katolických předpisů a zákazů v podobě otázek a odpovědí

do řádu laiků - /z řec./ do kláštera bez kněžského nebo mnišského svěcení

kutnu - /z něm./ mnišský dlouhý šat

ve vojenské intendantuře - /z lat./ ve správě vojenských zásob a skladišť

laborantem - /z lat./ lékárnickým příručím, slůvkou

provisor - /z lat./ zástupcem majitele lékárny, odpovědný úřadům za provoz

agilní - /z lat./ čilá

balsám kopaiivu - /z arabského a peruánského/ masť kopajská,
obsahující léčivé oleje, používá se při zánětu
močového měchýře, kapavky a p.

ordonanc - /z lat. a něm./ vojín, nosící vojenské písemnosti,
vojenský doručovatel

pakáň - /z franc./ luza, holota, sběr

solidní /z lat./ řádný, spolehlivý, poctivý

shoot - /z engl./ čti šut, výkop, kopanec

dávali se obveselovat zrudama - za nevolnického řádu sociálně-
hospodářského vládnoucí panstvo mohlo dát bez-
trestně zmrzačit své poddané /na př. vyklestit ho-
chy, aby si mladíci i v dospělém věku zachovali
příjemný vysoký hlas, nebo uměle zabránit v těles-
ném růstu, čímž nešťastníci nebyli pitvorné postavy
se zkroucenými nebo zakrnělými nohami, s příliš
dlouhými rukami a pod./ Tyto nešťastné oběti
panské libovůle byly pak cvičeny v hudbě, zpěvu
nebo vtípném vyprávění a stávaly se panskými
šašky, kteří obveselovali své nučitele a jejich
hosty při hostinách

humry - /z franc./ mořští raci

na Drině - řeka v Srbsku, kde v roce 1914 byly krvavé boje

Ruská Rava - železniční křižovatka v Haliči, kde v letech
1914 - 1915 probíhaly těžké boje rusko-rakouské

fázemi - /z řec./ obdobími, stupni

Reservní - /z lat./ záložní

unisono - /z ital./, jedním hlasem

mariánské knogregace - /z lat./, farní ~~kněžská~~ družiny k oslavě panny Marie

klerikální - /z lat./, příslušník strany, usilující o sociálně-politickou nadvládu kněží nad občanstvem

diriguje - /z lašt./, spravuje, rozhoduje

fajfka - /z něm./, kasárenská opovržlivá přezdívka důstojnických sluhů

dobytí Karthaga - roku 146 před Kr. dobyli Římané Karthaga, hlavního města punské říše na severním pobřeží Afriky. Tím se skončila mnohaletá válka o světovládu mezi Římany a Karthagiňany

Mont Pellé - sopka na ostrově Martinique, čti Martynyk, vybuchla v květnu 1902, ~~zničila~~ úplně zničila kvetoucí hlavní město a zahubila přes 50.000 obyvatelů

ostrov Martinique - v souostroví Malých Antil v Atlantickém oceánu

ochechuli - vodní ssavec, zvaný mořská kráva; bájeslovný tvor napolo ryba napolo žena; nejčastěji a také zde nadávka

"Das ist wirklich schrecklich, Herr Feldkurat, das Volk ist verdorben." - To je skutečně příšerné, pane polní kuráte, ten lid je zkažený

sympatickou - /z řec./, příjemnou

Tak dřív prodávali na Rusi nevolníky - prodávali je nejen na Rusi, ale všude, kde vládl feudální hospodářský a sociálně-politický řád. Tento řád byl ovšem zrušen v Rusku nejpozději, v roce 1861 za cara Alexandra II., ale teprve Velká říjnová revoluce odstranila ^{půl} zbytky feudálního panství x. /viz vysvětlivku k str.141/

non plus ultra - /lat./ co tu ještě nebylo

raritu - /z lat./ zvláštnost, vzácný, řídký zjev

Hopal jsem to všechno... - odborné výrazy ze hry "jedenadvacet": ohlásil jsem, že hraji o celou částku s držitelem sázky /"banku"/ - bankéřem, měl jsem eso, které platí ve hře jedenáct bodů /neboli očí/, pak přišla desítka, měl jsem tedy jedenadvacet, ale bankéř, ač měl původně jen kluka /spodka/, který platí jeden bod /oko/, přibíral kartu za kartou, až získal rovněž 21 bodů. Bankéř tedy vyhrál, poněvadž má ve hře přednost před hráčem, který získal v hodnotě karet stejný počet bodů /očí/. Výjimku činí případ, kdy hráč proti bankéři dosáhne dvě esa; pak vyhrává celou sázku /bank/, musí však tato svá dvě esa ihned vyložit na stůl. Několikrát jsem hrál s bankéřem o celý "bank"; jakmile jsem při rozdávání karet dostal eso nebo desítku, ale vždy jsem měl stejný počet očí s bankéřem a tedy prohrál

"Hop" - slůvko, jímž hráč oznamuje, že hraje s bankéřem o celou sázku /bank/.

"Jenom o oko, přetáh jsem" - získal jsem v kartách 22 očí, to jest v hodnotě karet o jedno oko víc než činí výhra 21 očí

"Hop blind" - /z něm./ hráč oznamuje, že hraje s bankéřem o celý bank, ač se na první kartu, kterou při rozdávání dostal, ani nepodíval, hraje tedy na slepo

dělal forhonta - /z něm./ byl hráčem, který hru zahajuje

na Zderaze - ulice v Praze II., kde bývala noční kavárna "Stoletá"

hodit si jedníka o pětníček - zahrát si "jedenadvacet", kteréžto hře se také říká "oko", s dohodnutou sázkou deseti haléřů, v staré rakouské měně pěti krajcarů čili pětníku

všichni se ztropili - /z něm./prohráli

„Malá, špatná domů“ - slova, jimiž bankéř oznamuje úmysl vzdát se banku, zrušit bank tím, že si jej přisvojí; smí tak ovšem učinit terpve ~~na~~ tehdy; dostane-li při rozdávání karet sedmičku /malá/ nebo osmičku či krále /špatná/; jednu z těchto tří karet musí dostat při rozdávání jako kartu první a pak si smí vzít všechny peníze v banku a držení banku se ujme jiný hráč

dělá volty - /z ital./ záměny karet, hraje falešně

chtěl bejt trop - chtěl prohrát

v pince - /z aramejského/ v hostinci bývá zvykem, že hráči dávají stranou /"do pinky"/ pro hostinského jistou částku peněz jako podíl ze hry

aby byl orientován - /z lat./ aby se vyznal

v době feudalismu - /z lat./ sociálně-politické a hospodářské zřízení v období mezi otrokářstvím a kapitalismem /XI. až XVIII.stol./ . Hlavní znaky feudalismu: šlechta/feudálové/ byla vlastníkem výrobních prostředků, ale její vlastnictví na osobu poddaného výrobce bylo již omezeno, poddaní se smí kupovat a prodávat, ale nesmí být z libovůle zabíjeni; poddaní výrobci /rolník, řemeslník/ měli ve svém osobním vlastnictví soukromé výrobní prostředky a věci, získané vlastní prací; poddaní byli nuceni část své výroby odevzdát feudálnímu pánovi. Hospodářství za feudalismu bylo nepatrně rozvité; odpor proti feudalismu se projevil nejvýrazněji v náboženských bouřích středověkých a v buržoasních revolucích XVIII. a XIX.století

Sancho Panza dona Quijota - /správně: Pansa, čti Sančo Panza dona Kychota/ postavy r-ománu Miguela de Cervantes Saavedra /1547-1616/; Sancho Pansa byl sluhou

od Dubna - městečka na Volynsku, kde byly v roce 1914-15
sváděny prudké boje

do Dárnice - vesnice za Dněprem u Kyjeva s velkým zajatec-
kým táborem

do Taškentu - hlavního města Turkestanu, kde býval za první
světové války velký tábor pro zajatce

šturmovali - /z něm./ dobývali, útočili

Sokal - haličského městečko na řece Bugu, bylo rovněž v
roce 1914-1915 svědek prudkých bojů rusko-rakous-
kých

Niš - město v Srbsku, obsazené r.1914 dočasně a v roce
1915 až do konce světové války rakouským vojskem

Piava - řeka v Itálii, o jejíž přechody byly sváděny za
první světové války mezi Italy a Rakušany krvavé
boje

kastu - /ze španělského/ vrstva obyvatelstva s dědičným
společenským postavením

aktivního důstojníka - /z lat./ důstojníka v činné službě

Kadetka - /z franc./ ústav pro výchovu aktivních důstojníků;
za Rakouska jich bylo třicet, 15 pro pěšáky, jedna
pro jízdu, jedna pro dělostřelce, jedna pro záložníky; Kibuo Ka-

na manévrech - /z franc./ na polních vojenských cvičeních

gáže - /z franc./ stálý měsíční plat

rekomendoval - /z lat./ doporučoval

při defilérungu - /z franc. a něm./ při slavnostním
pochedu před velitelem

"rechtšaut" a "linksšaut" - /z něm./ vpravo hled a vlevo
hled

o to bylo ze rakouska 8 vojenských velitelů a pod jejich velením
o to bylo ze rakouska 8 vojenských velitelů a pod jejich velením
o to bylo ze rakouska 8 vojenských velitelů a pod jejich velením

zpakoval - /z něm./ sbalil, sebral, zatl

fixlovat - /z něm./ hrát podvodně, počínat si falešně;
úskočně

distancovanej - /z lat./ vzdálen, vyloučen ze hry; odstra-
něn

parádní - /z franc./ slavnostní

prodal v Židech - v Praze na Starém městě /čtvrť I. -V./
bývaly krámky vetešníků, většinou židovských,
kteří kupovali a prodávali obnošené šatstvo a
rozmanité jiné staré věci, při čemž obvykle
nezkoumali kdo byl zákonitým majitelem kupovaného
předmětu

zachovávat takt - /z lat./ jemně, slušně se chovat

~~monogramy~~
monogramy - /z řec./ začáteční písmena křestního jména
nebo příjmení či obou

dámský budoir - /z franc./ čti budoár, obývací ženský
pokoj *spanně boudoir*

album - /z lat./ sbírka podobizen

relikvií - /z lat./ památečných předmětů

k fetišismu - /z portugalského/ zvrácený sklon zbožňovat
předměty, jež kdysi bývaly majetkem jiné osoby
/na př. kadeř vlasů, hřebínky, podvazky a pod./

~~u~~
u Štupartů - starý hostinec v Praze I. Štupartská ulice

dělat z voříška šlechtice - padělat rodokmen, písemně
potvrzovat, že obyčejný pes kříženec je čisto-
krevný

z psince Armin von Barheim v Bavorsku - z ústavu pro
plenitbu čistokrevných psů

(me) a plovci

třaskavý stříbro - černý prášek, vzniklý z ksyličníku
stříbrnatého působením čpavku; vysoce účinná
třaskavina, objevená francouzským chemikem
C.L. Berthelotem /1748-1822/

utrejchem - arsenikem, chemickým přípravkem; po němž v
malých dávkách pes a snad každý živočich nabývá
lepšího vzhledu

šmirglpapírem - /z něm./ smirkovým papírem

tempachovej - /z angl./ vyjevený, zkoprnělý

vokrášlili se jimi jako policajti - rakouští strážníci
nosili tvrdý černý klobouk s péry z kohoutích
ocasů

buldoga - /z angl./ druh silných zavalitých psů původem
z Anglie

kategoricky - /z řec./ rozhodně, učitě, rozkazujícím
způsobem

v "Kronice světové války" - /z řec./ na podzim r.1914
začala vycházet v Praze obrázková Týdenní
válečná kronika

generál Kusmanek - polní podmaršálek ~~Herrmann~~ Herrmann
Kusmanek byl velitelem pevnosti Přemyšl

1.1.1914
objevil novou španělskou vesnici - něco naprosto nového,
neznámého

schema - /z řec./ obrazec, nárys

geometrii - /z řec./ zeměměřičství

"Lieber Heinrich! Mein Mann verfolgt mich. Ich muss unbedingt bei Dir ein paar Tage gastieren. Dein Bursch ist ein grosses Mistvieh. Ich bin unglücklich. Deine Katy." -

Milý Jindřichu! Můj muž mne pronásleduje. Musím se bezpodmínečně k Tobě na pár dní nastěhovat. Tvůj slůha je dobytek. Jsem nešťastná. Tvá Katy.

galantně - /z franc./ dvorně, vybraně, zdvořile

memfisek - /z egyptského/ jemné rakouské cigarety, sto kusů za čtyři koruny

resolutnost - /z lat./ rozhodnost, rozkazovačnost

fiakra - /z franc./ otevřený nebo také uzavřený kočár s ~~katy~~ gumovými obručemi a tažený obvykle párem koní; byl najímán cestujícími za odměnu, úměrnou délce cesty nebo době jízdy

sehrála roli - /z franc. a něm./ úlohu

nervosně - /z lat./ podrážděně

u Dunajce i Rábu - /správně Ráby/ řeky v západní Haliči; obě pramení v Tatrách a tekou na sever; kde se vlévají do Visly; řeky byly v zimě 1914-1915 jevištěm prudkých bojů rusko-rakouských

centrálních mocností - /z lat./ středoevropských; t.j. Rakousko-Uherska a Německa

Hali bej, Ale bej, Enver paša, Dževat paša - turečtí politikové a generálové za světové války 1914-1918

Liman šl. Sanders, viceadmirál Usedon paša a Goltz paša - němečtí důstojníci, sloužící v turecké armádě za první světové války

turecké armády dardanelské - vojska, určeného k obraně mořského průlivu mezi pobřežím Evropy a Malé Asie

trojspolkovou smlouvou - r.1882 přistoupila Itálie k dvojspolku, který byl uzavřen r.1879 mezi Německem a Rakousko-Uherskem

markýz di San Giuliano - čti:dy San Džuliano, italský *zcela* ministerský předseda v r.1914-1915 *all'ordine univ. v. Flandrii v roce 1914*

mezi Maasou a Moselou - řeky v západní Francii, tekoucí téměř souběžně od jihu k severovýchodu; v zimě 1914-1915 byly tu sváděny prudké boje

v Combres a Woewru u Marche - čti v Kombr a Vévru u Márše, krvavá bitva mezi francouzskými a německými vojsky o výšiny ve střední Belgii trvala od 6. do 11. dubna 1915

ve Vogésách - pohoří podle toku středního Rýnu na pomezí Švýcarska, Francie a Německa

Hartmansweilerský pivovar - dne 19.ledna 1915 dobylo německé vojsko výšiny u Hartmannsweileru v Dolním Elsasku

v Niederaspachu u Mylhúz - elsaské městečko nedaleko švýcarských hranic

Klosterhoek - městečko ve Flandřích

v Šoproni - město v západním Maďarsku

ve Velké Kaniži - město v jihozápadním Maďarsku

exportní piva - /z lat./ piva, vyvážená do ciziny

do Alexandrie - velkoměsto při ústí řeky Nilu do Středozemního moře v Egyptě

stagnace - /z lat./ váznutí, zastavení

respektive - /z lat./ či spíše, vlastně

nadiktují - /z lat./ budu říkat do pera

arií z operety - /z ital./ ~~popěvek~~ popěvek ze zpěvohry

mám v pácu - /z něm./ mám za lubem, zamýšlím

instinkt - /z lat./ vrozené tušení, pud

po maturitě - /z lat./ po závěrečné zkoušce na bývalých
vyšších středních školách

spiklenci z dob benátské republiky - v rozdrobené středověké
Itálii vznikl v přístavním městě Benátkách mocný
stát, spravovaný nejbohatšími zámořskými obchodní-
ky; proti této republice měšťanských zbohatlíků
docházelo k neustálým spiknutím příslušníků zchud-
lé rodové šlechty

na roh Havlíčkovyho náměstí - v Praze II. bývalého Seno-
vážného náměstí u Vrchlického sadů

nad Klamovkou - velký sad v pražském předměstí Košířích za
Smíchovem

pepř a sůl - hnědšedobílá barva

v Pasteurově ústavě - v nemocnici jen pro léčení osob,
pokousaných vzteklými zvířaty, způsobem, který
objevil slavný francouzský chemik L. Pasteur
(1822-1895)

že se dala jednou do novin - hledala v novinách ženicha

do Bredovské ulice - v Praze II. ulice, začínající u
Vrchlického sadů a končící v ulici Jindřišské

čistý rodokmen - předtištěné potvrzení, že pes pochází z
čistokrevného rodu, t.j. z rodičů a prarodičů
přesně téhož druhu psů; do předtisku se pak
vписují přezdívky těchto čistokrevných psích
předků, nesoucí obvykle jména i tituly majitelů

trucovitý - /z něm./ vzdorovitý

"Simmerstein" - nedělat loužičky v pokoji

"Der Teufel soll den Kerl buserieren, mit solchen Meuchelmördern werde ich bald fertig." - Čert aby zpizdil toho chlapa, s takovými úkladnými vrahy brzy zatočím

katastrofa - /z řec./ osudná pohroma, neštěstí

positivní věci - /z lat./ zcela bezpečné, dávno známé věci

nejprimitivnějším - /z lat./ nejprostším, nejjednodušším

maní - /z řec./ šílenou náklonností

formátu - /z lat./ tvaru, velikosti

demonstrovat - /z lat./ dokázat

o omeletách - /z franc./ správně omeletách, smaženkách z mouky a vajec

pluk v kolonách - /z franc./ pluk sešikovaný v rozvinutých řadách

theoretika strategie - /z řec./ odborného znalce válečného umění

manlicherovka - puška, nazvaná podle Ferdinanda Mannlichera /1848-1904/, který vynalezl opakovačku, zavedenou v Rakousku, Německu, Francii a mnoha jiných zemích

"manlichertrottel" - manlicherácký blb

na banketu - /z franc./ na slavnostní hostině

v důstojnickém kasině - /z ital./ v jídelně, vyhrazené trvale pouze důstojníkům

o Schillerovi - Johann Christoph Friedrich Schiller /1759-1805/ nejpopulárnější německý básník

k Ignáci - do kostela sv. Ignáce v Praze II. roh Karlova náměstí a Ječné ulice; sv. Ignác z Loyoly /1491 - 1556/ zakladatel řádu jezuitského

o germánské hegemonii - /z lat. a řec./ o nadvládě Němců
Heinrich (1855-?)

básník Vierordt - německý tuctový veršotepec, úplně zapomenutý, který se smutně proslavil za první světové války krvežíznivou oslavou německého imperialismu

"Mariánskýho obrazu" - starý hostinec v Praze II. Hybernská ulice

rayoně - /z franc./ obvod

jako ten žebrák vod svatýho Haštala - ještě před první světovou válkou zatkl policejní strážník jistého žebráka, který trvale žebrol před vchodem do kostela sv. Haštala v Praze I. Haštalská ulice, poněvadž příliš makavě odháněl žebráky odjinud, jako vetřelce, nepřislušné do jeho haštalského obvodu

na kótě - /z franc./ výška určitého bodu nad srovnávací rovinou

"halt" - povel stůjte, stát

"anhalten" - /z něm./ zastavit a vytknout nějaký přestupek proti vojenskému řádu

kaprálský mysticismus - /z franc. a řec./ zbožné vytržení mysli při uplatňování vojenské kázně, zbožnění přísné vojenské kázně

dienstreglamé - /z něm a lat./ služební řád, sbírka služebních předpisů

sextán - /z lat./ student šesté třídy bývalé vyšší střední školy

inserát - /z lat./ placené oznámení v novinách

v "Bohemii" a v "Tagblattu" - německé pražské buržoasní denníky

orangutan - /z malajského/ opice z řádu lidoopů; čeleď úzkonosých veleopů z východní Indie

s masakrem - /z franc./ s krveprolitím

blboun nejapný - latinsky Didus ineptus; pták druhu holubů, nyní vyhynulý

himmellaudon - /z něm./ kasárenská kletba; Gideon Laudon byl proslulý rakouský generál /1717-1790/

himmelhergott - rovněž obvyklá kletba z rakouských kasáren

resignaci - /z lat./ odevzdanost v osud; sebezapření

pětku - rakouská bankovka v hodnotě pěti zlatých neboli deseti korun

kolosálně - /z řec./ obrovsky, ohromně

u tohoto Číňana Staňka - na rohu Vladislavovy a Purkyňovy ulice v Praze II. býval Staňkův velkoobchod s čajem a s čínskými výrobky; ve výkladní skříní vystavovala dlouhou dobu (firma) z reklamních důvodů sošku Číňana a zrcadélko s vypouklou plochou, v níž se tváře diváků všelijak zpitvořovaly k nemalé rozkoši mládeže, která výkladní skříň obléhala; kdykoliv šla do školy či ze školy

"Mašíruje Grenevil..." - vojenská písnička; pochod grenadýrů

na špacír - /z něm./ na procházku

fasujeme - /z něm./ dostáváme, bereme

théma - /z řec./ předmět. látka rozmluvy

formují se - /z lat./ sestavují se. zřizují se

maršbataliony - /z franc. a něm./ pochodové prapory;
určené k brzkému odchodu na bojiště; zkratka :
maršbaťák

k regimentraportu - /z franc. a něm./ k plukovnímu dennímu
rozkazu, k přehlídce vojínů předvedených před
velitele pluku

v Nekázance - ulice v Praze II. vedoucí z Příkopů do
Jindřišské ulice; v Nekázance bývalo několik
nočních zábavních místností

marška - /z něm./ jinak též marškumpačka, pochododvá
setnina určená k brzkému odchodu na bojiště

za císaře pána a jeho rodinu - slova ze staré vojenské
písničky z dob obsazování Bosny a Hercegoviny

Ceremoniář dr. Guth - Jiří Stanislav Guth-Jarkovský,
středoškolský profesor a vychovatel v knížecí
rodině Schaumburg-Lippe, spisovatel cestopisných
knih a příruček o slušném chování, byl v roce
1919 povolán prezidentem T.G. Masarykem do úřadu
ceremoniáře /z lat./ obřadníka presidentových
společenských povinností. O svých ~~krpkách~~ zku-
šenostech, velmi trapných, napsal Guth zdrženlivě
zatrpklou a kritickou knihu "Na dvoře republi-
kánském". Úřad složil v roce 1921; dr. Guth
zůstal v podstatě ctitelem šlechtických mravů
a zastáncem šlechty

estetickému - /z řec./ krasocitnému

masturbantů - /z lat./ lidí, ukájejších pohlavní vzrušení vlastní rukou

paní Loudová - správně Loudová-Hořicová ; herečka, která psala články o společenských způsobech a nezpůsobech do agrárního denníku "Venkov"; ovšem v duchu maloměstského napodobování šlechtického mravu

paní Olga Fastrová - psávala za první republiky rovněž články o společenském chování do "Národní Politiky", kde bývala redaktorkou; Jaroslav Hašek nepřestal pronásledovat její maloměstské písemné výtvary jízlivou ironií

s parketami - /z franc./ s podlahou z hlazených prkýnek

aféru - /z franc./ nehodu, mrzutost

byzantinismu - /z řec./ patolízalství, podkuřování a

gi gypsové hlavy - /z řec./ správně: gipsové, hlavy ze sádry